

Sygn. akt II UK 5/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 sierpnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Halina Kiriło (sprawozdawca)

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku Z. M., M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o odpowiedzialność członków zarządu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 sierpnia 2011 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 21 września 2010 r.,

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Decyzjami z 17 grudnia 2007 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że Z. M. oraz M. K., jako członkowie zarządu Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynieryjnego „S.” Spółki z o.o., odpowiedzialni są za zaległości Spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenia zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2001 r. do kwietnia 2002 r., od czerwca 2002 r. do października 2002 r., od grudnia 2002 r. do marca 2004 r. w łącznej kwocie 506.142,74 zł.

Z. M. i M. K. odwołali się od powyższych decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Ś. wyrokiem z dnia 11 marca 2010 r. oddalił odwołania oraz zasądził od odwołujących się na rzecz organu rentowego zwrot kosztów postępowania.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Przedsiębiorstwo Budownictwa Inżynieryjnego „S.” Spółka z o.o. (poprzednia nazwa Przedsiębiorstwo Innowacyjno-Produkcyjne „I. S.” Spółka z o.o.) powstało w 1998 r. Jego głównym udziałowcem był P. „I.” Spółka z o.o. (70%), której prezes L. G. był jednocześnie przewodniczącym rady nadzorczej. Pozostali udziałowcy, to Z. M., M. K. oraz M. K. Przedmiotem działalności Spółki było: wznoszenie kompletnych obiektów budowlanych lub ich części, inżynieria lądowa i wodna, wykonywanie specjalistycznych robót budowlanych i innych robót budowlanych. Od początku powstania Spółki jej zarząd był dwuosobowy: prezes – Z. M., wiceprezes – M. K. Lata od 1998 do 2000 Spółka zakończyła dodatnim wynikiem finansowym. Zasadniczy wpływ na pogorszenie się jej sytuacji ekonomiczno-finansowej w 2001 roku. miała realizacja przez Spółkę, jako podwykonawcę P. „I.” Spółka z o.o., budowy obwodnicy W. Roboty zostały wykonane i zafakturowane na początku 2001 roku. Wartość faktury końcowej wyniosła 780.000 złotych i nie została ona zapłacona na rzecz P. „S.” przez P. „I.” do końca istnienia firmy. Pod fakturę zarząd Spółki zaciągnął kredyt w wysokości 3.000.000 złotych, który został zabezpieczony cesją wierzytelności w kwocie 780.000 złotych na rzecz Banku Zachodniego i w całości przeznaczony na zobowiązania wobec kontrahentów. Strata netto wyniosła w 2001 roku 1.621.200 złotych. Kapitały własne Spółki na dzień 31 grudnia 2001 r.

wykazano ujemnie w kwocie 638.600 złotych, lecz faktycznie, po korektach biegłego, odpowiadają one wartości ujemnej w kwocie 1.509.200 złotych. W dniu 22 sierpnia 2001 r. główny dłużnik Spółki – P. „I.” złożył w Sądzie Rejonowym w K. wniosek o otwarcie postępowania układowego z wierzycielami. W dniu 18 lutego 2002 r. Sąd otworzył postępowanie układowe P. „I.” Spółki z o.o. P. „S.” Spółka z o.o. zgłosiła w dniu 11 kwietnia 2002 r. wierzytelność od P. „I.” w kwocie 969.700 złotych (termin płatności faktury upłynął w dniu 3 marca 2001 r.). Postanowieniem z dnia 21 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w K. umorzył postępowanie układowe P. „I.” Spółki z o.o. wobec działania dłużnika na szkodę wierzycieli.

Zarząd Spółki P. „S.” złożył w dniu 19 lutego 2002 r. w Sądzie Rejonowym w W. wniosek o otwarcie postępowania układowego. Według załącznika do wniosku o otwarcie postępowania układowego, zaległości Spółki wobec ZUS wynosiły na dzień 15 lutego 2002 r. 128.518,02 złotych, a odsetki - 11.408,35 złotych. Sąd Rejonowy Wydział VI Gospodarczy postanowieniem z dnia 14 października 2002 r. otworzył postępowanie układowe z wierzycielami. W dniu 21 marca 2003 r. został zawarty układ P. „S.” Spółki z o.o. z wierzycielami. Czas trwania układu przewidziano na 4 lata; spłata należnych kwot powinna być nastąpić w czterech ratach: pierwsza płatna do 31 marca 2004 r., ostatnia do 31 grudnia 2006 r.; długi o wartości powyżej 5.000 złotych miały być umorzone w 30%; umorzenie odsetek nastąpić miało w 78%. Na dzień złożenia wniosku o zawarcie układu Spółka posiadała zaległości z tytułu:

- składek na ubezpieczenie społeczne za okresy: od lipca 2001 r. do października 2001 r., od grudnia 2001 do stycznia 2002 r. w kwocie 99.317,74 złotych, plus odsetki - 8.850,10 złotych;
- składek na ubezpieczenie zdrowotne za okresy: od lipca 2001 r. do października r., od grudnia 2001 do stycznia 2002 r. w kwocie 20.082,96 złotych, plus odsetki - 1.830,80 złotych;
- składek na FP i FGŚP za okresy: od lipca 2001 r. do października r., od grudnia 2001 do stycznia 2002 r. w kwocie 7.863,75 złotych, plus odsetki - 722,70 złotych.

Zdolność płatnicza spółki P. „S.” wynosiła:

- na dzień 31 grudnia 2002 r. - według ksiąg i sprawozdań - 51,8%, według biegłego - 20,3%;

- na dzień 31 grudnia 2003 r.- według ksiąg i sprawozdań - 40%, według biegłego - 11,8%.

W dniu 1 marca 2004 r. Spółka złożyła w Sądzie Rejonowym wniosek o ogłoszenie upadłości. Postanowieniem z 1 kwietnia 2004 r. Sąd ogłosił upadłość „S.” Spółki z o.o., obejmującą likwidację majątku dłużnika. W dniu 7 października 2005 r. Sąd stwierdził ukończenie postępowania upadłościowego. Wykreślenie Spółki z Krajowego Rejestru Sądowego nastąpiło w dniu 31 października 2005 r. Zadłużenie Spółki zgłoszone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do masy upadłości wnioskiem z dnia 9 czerwca 2004 r., po skorygowaniu, wyniosło - 566.046,62 złotych. W wyniku sprzedaży majątku dłużnika, ZUS odzyskał kwotę 11.035,00 złotych.

Naczelnik Urzędu Skarbowego w W. na wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych prowadził postępowanie egzekucyjne do majątku Spółki z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne oraz z tytułu zaległości podatkowych od czerwca 2003 r. W toku postępowania dokonano zajęcia rachunku bankowego. Zastosowany środek okazał się nieskuteczny, ponieważ brak było środków na koncie. W trakcie dalszych czynności, 20 listopada 2003 r. dokonano zajęcia ruchomości na pojazdach należących do Spółki. Ponadto Spółka sukcesywnie dokonywała częściowych wpłat na poczet istniejących zaległości, które przekazywane były zarówno na zaległości podatkowe, jak i na ubezpieczenie społeczne. W okresie od czerwca 2003 r. do marca 2004 r. wpłaciła 12.168 złotych, z czego na zaległości ZUS zarachowano 5.560,50 złotych, a pozostałą kwotę na zaległości podatkowe. W dniu 1 kwietnia 2004 r. ogłoszono upadłość P. „S.”, w związku z czym postępowanie egzekucyjne z mocy prawa zostało umorzone, a tytuły wykonawcze odesłano do ZUS, celem zgłoszenia wierzytelności syndykowi. Przed dniem 19 lutego 2002 r. (złożenie wniosku o układ) nie było prowadzone postępowanie egzekucyjne w stosunku do Spółki. Oddział ZUS skierował tytuły wykonawcze nr od [...] do [...] obejmujące należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne. FP i FGŚP za okres od lipca 2001 r. do października 2001 r. oraz grudnia 2001 r. do zajęcia rachunku bankowego Spółki w PKO BP w dniu 6 marca 2002 r. Tytuły zostały częściowo zrealizowane. Ostatecznie jednak egzekucja okazała się nieskuteczna. Pismem z

17 czerwca 2002 r. bank poinformował, że na rachunku brak jest środków, a ostatni wpływ na rachunek miał miejsce w marcu 2002 r. Nastąpił też zbieg egzekucji z rachunku, tj. egzekucji administracyjnej, prowadzonej przez Dyrektora ZUS w W. oraz sądowej, prowadzonej przez Komornika Sądowego Rewiru VII przy Sądzie Rejonowym w W. W tej sytuacji Dyrektor ZUS umorzył postępowanie egzekucyjne z rachunku Spółki. Należności objęte zaskarżonymi decyzjami, dotyczące okresu od marca 2003 r. do stycznia 2004 r. kierowane były w dniach: 12 czerwca 2003 r., 11 sierpnia 2003 r., 26 sierpnia 2003 r. oraz 26 marca 2004 r. do Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ś., celem przymusowego dochodzenia i wobec ogłoszenia 1 kwietnia 2004 r. upadłości Spółki zostały zwrócone.

Wnioskiem z dnia 14 listopada 2002 r. Spółka wystąpiła do ZUS Oddziału w W. o restrukturyzację należności. Dnia 3 grudnia 2002 r. Oddział ZUS wydał decyzję o warunkach restrukturyzacji. Z dniem wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego prowadzone do tej pory postępowania egzekucyjne wobec należności podlegających restrukturyzacji oraz należności podlegających spłacie w terminie 6 miesięcy uległy zawieszeniu. Spółka nie wywiązywała się z powyższych warunków, a w szczególności nie opłacała składek niepodlegających restrukturyzacji oraz wymagalnych składek bieżących, co spowodowało umorzenie prowadzonego w stosunku do Spółki postępowania restrukturyzacyjnego decyzją z 29 kwietnia 2004 r.

Ze sprawozdania syndyka masy upadłości Spółki za okres od 1 kwietnia 2004 r. do 31 maja 2004 r. wynika, że głównym dłużnikiem masy w 86% było P. „I. ” Według syndyka, należności powyższe miały być trudne do odzyskania ze względu na kłopoty ekonomiczno-finansowe i organizacyjne dłużnika.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołania nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd przytoczył treść przepisu art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. nr 137, poz. 887), który stanowi, że do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio: przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. nr 137, poz. 926). Odpowiedzialność członków

zarządu spółki kapitałowej za zaległości podatkowe spółki kapitałowej jest zaś uregulowana w art. 116 tejże ustawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w rozpoznawanym przypadku została spełniona ta ustawowa przesłanka subsydiarnej odpowiedzialności członków zarządu P. „S.” Spółki z o.o. za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP, jaką jest wykazanie przez wierzyciela – organ rentowy bezskuteczności egzekucji wobec Spółki. Egzekucja względem Spółki okazała się bezskuteczna zarówno po wszczęciu postępowania układowego (19 lutego 2002 r.), jak też w wyniku przeprowadzenia tego postępowania, które nie doprowadziło do zaspokojenia należności dochodzonych w niniejszym sporze. Z kwoty 506.142,74 złotych, którą zgłoszono w postępowaniu upadłościowym do masy upadłości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzyskał bowiem jedynie 11.035,00 złotych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji nie istnieją podstawy do zwolnienia odwołujących się z odpowiedzialności za przedmiotową zaległość składkową, gdyż postępowanie układowe nie zostało wszczęte we właściwym czasie, skoro wniosek w tym zakresie zgłoszono 19 lutego 2002 r., a w tym okresie, mając na względzie sytuację finansową Spółki, zachodziły przesłanki do wystąpienia z wnioskiem o upadłość, a nie o postępowanie układowe, które nie miało szans powodzenia z uwagi na brak majątku dłużnika. W ciągu 14 dni od daty złożenia sprawozdania finansowego za 2001 rok, tj. 14 kwietnia 2002 r., powinien być złożony do Sądu wniosek o postępowanie upadłościowe wraz z wycofaniem wniosku o postępowanie układowe.

Sąd Okręgowy nie zgodził się ze stanowiskiem odwołujących się, że w chwili wszczęcia postępowania układowego istniały podstawy do uznania, iż zaspokojenie przez Spółkę w całości należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP i FGŚP wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako uprzywilejowanego wierzyciela wyłączanego z układu z mocy art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm.) było realne, skoro zaległości Spółki z tego tytułu w dniu 19 lutego 2002 r. wynosiły łącznie 127.264,45 złotych plus odsetki w kwocie 11.406,60 złotych, a jej zdolność

płatnicza na koniec 2001 r. wynosiła 24,4%. W tymże roku kwota zobowiązań dłużnika przekroczyła wartość posiadanego przezeń majątku, a wskaźnik zadłużenia wyniósł 146,81%. Również pozytywna opinia nadzorca sądowego co do zawarcia i wykonania układu z wierzycielami nie może świadczyć o stanowisku wnioskodawców odnośnie do właściwego czasu wszczęcia postępowania układowego, mając na względzie realne zaspokojenie przez Spółkę wszystkich należności składkowych, jeśli w dacie wystąpienia z wnioskiem o zawarcie układu istniały przesłanki do wszczęcia postępowania upadłościowego.

Także wniosek Spółki o wszczęcie postępowania upadłościowego z dnia 1 marca 2004 r. należy ocenić jako spóźniony, gdyż w tym czasie majątek dłużnika pokrywał jedynie koszty postępowania upadłościowego. Majątek Spółki opiewał wówczas na kwotę 333.300 złotych, a jej zobowiązania wynosiły 2.973.900 złotych, w tym wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – 483.900 złotych. Zdolność płatnicza dłużnika odpowiadała zaś 11,8%. Wniosek o ogłoszenie upadłości powinien być zgłoszony do dnia 14 kwietnia 2002 r., albowiem w tym czasie realny majątek dłużnika wynosił około 487.700 złotych, jego zobowiązania względem wierzycieli opiewały na kwotę 2.022.700 złotych, w tym wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – 88.700 złotych, a zdolność płatnicza sięgała 24,4%.

Na skutek apelacji odwołujący się, Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 21 września 2010 r. zmienił zaskarżone orzeczenie oraz poprzedzające je decyzje organu rentowego i zwolnił M. K. i Z. M. od odpowiedzialności za zobowiązania Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynierskiego „S.” Spółki z o.o. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i zasądził od strony pozwanej na rzecz odwołujących się kwotę 14.400 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Upatrując istoty sporu w wyjaśnieniu kwestii bezskuteczności egzekucji przedmiotowej zaległości składkowej z majątku Spółki oraz wystąpienia przez odwołujących się we właściwym czasie z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego lub układowego, Sąd drugiej instancji podzielił ustalenia Sądu Okręgowego odnośnie do spełnienia pierwszej z wymienionych w art. 116 § 1

Ordynacji podatkowej przesłanek odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania dłużnika. Egzekucja należności publicznoprawnych (podatkowych i składkowych) prowadzona była przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w W. od czerwca 2003 r. do marca 2004 r. i doprowadziła do zaspokojenia wierzytelności organu rentowego jedynie do kwoty 5.560,50 złotych. Z dniem ogłoszenia upadłości Spółki umorzono postępowanie egzekucyjne i odesłano tytuły wykonawcze Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych celem zgłoszenia wierzytelności syndykowi masy upadłości. W wyniku postępowania upadłościowego organ rentowy został zaspokojony o dalszą kwotę 11.035 złotych. Biorąc pod uwagę zadłużenie Spółki wobec organu rentowego, sięgające kwoty ponad pół miliona złotych, nie można mówić o powodzeniu postępowania egzekucyjnego, z którego wierzyciel uzyskał jedynie kwotę 23.203 złotych.

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast poglądu Sądu pierwszej instancji na temat opóźnienia w złożeniu przez Spółkę wniosku o ogłoszenie upadłości. Przytaczając stanowisko judykatury, Sąd Apelacyjny zaakcentował cel postępowania układowego, jakim jest pomoc dłużnikowi w przezwyciężeniu krótkotrwałych trudności i zapobieżenie ogłoszeniu upadłości oraz fakt, iż sąd, do którego trafia wniosek o otwarcie postępowania układowego, jest obowiązany do oceny zasadności wniosku, zwłaszcza w kontekście tego, czy inicjatywa dłużnika jest usprawiedliwiona gospodarczo i odpowiada interesom wierzycieli w stopniu wyższym niż ogłoszenie jego upadłości. Dopuszczalność wszczęcia wobec dłużnika postępowania układowego wyklucza ustalenie, że zaprzestanie płacenia długów jest przez niego zawinione. Nie może być bowiem otwarte postępowanie układowe w stosunku do dłużnika, który przyczynił się do powstania stanu niewypłacalności. Skoro zatem w dniu 14 października 2002 r. Sąd Rejonowy w W. wydał postanowienie o otwarciu postępowania układowego, a w dniu 21 marca 2003 r. został zawarty układ P. „S.” Spółki z o.o. z wierzycielami, oznacza to stwierdzenie przez ten Sąd zdolności układowej dłużnika. W tym czasie musiała więc występować sytuacja pozwalająca dłużnikowi na równomierne zaspokojenie, choćby tylko częściowe, wierzycieli, przy zachowaniu działalności samego przedsiębiorstwa, co mogło prowadzić do uzdrowienia lub polepszenia kondycji finansowej Spółki. Tymczasem w myśl art. 116 § Ordynacji podatkowej już samo

wszczęcie (otwarcie) postępowania układowego (naprawczego), stanowi dostateczną przesłankę wyłączenia odpowiedzialności członków organów zarządzających Spółką. Z kolei kryterium zgłoszenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego we właściwym czasie nie może być oceniane pod kątem już późniejszego ogłoszenia upadłości Spółki i w konsekwencji jej likwidacji.

Konkludując Sąd drugiej instancji uznał, że okoliczność egzoneracyjna w postaci złożenia we właściwym czasie wniosku o otwarcie postępowania układowego została wykazana przez zarządców Spółki – Z. M. i M. K. Odwołujący uwolnili się zatem od przypisania im osobistej odpowiedzialności za należności składkowe powstałe w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji organu rentowego.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną organu rentowego. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego przez:

- błędną wykładnię art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa w brzmieniu pierwotnym ustawy obowiązującym od 1 stycznia 2001 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 137, poz. 926, obecnie tekst jednolity - Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zmianami) w związku z art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu pierwotnym ustawy (Dz.U. z 1998 r. Nr 137, poz. 887, obecnie tekst jednolity - Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zmianami) skutkującą uznaniem, że wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie stanowi w sprawie samodzielną i zupełną przesłankę negatywną odpowiedzialności członków zarządu za zadłużenie reprezentowanej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, którą należy stosować wyłącznie zgodnie z jej literalnym brzmieniem, z pominięciem wykładni systemowej i celowościowej opartej przede wszystkim na związku art. 116 § 1 z przepisami art. 4 pkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowem (Dz.U. z 1934 r. Nr 93, poz. 836 ze zmianami) oraz z art. 17 ust. 1, art. 46 ust. 1 i art. 25 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu pierwotnym, które

stanowią o szczególnym charakterze prawnym należności składkowych wyłączonych z postępowania układowego;

- niewłaściwe zastosowanie art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa poprzez przyjęcie, że w sprawie występuje przesłanka negatywna odpowiedzialności członków zarządu polegająca na wszczęciu we właściwym czasie postępowania układowego pomimo ustalenia, że w okresie realizacji układu nie regulowano składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych dopuszczając do powstania zadłużenia niemożliwego do wyegzekwowania z majątku Spółki;

- niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa, w brzmieniu po zmianie wprowadzonej z dniem 1 stycznia 2001 r. ustawą z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2001 r. Nr 94, poz. 1037) z uwagi na przyjęcie, że w sprawie występuje przesłanka negatywna odpowiedzialności członków zarządu polegająca na złożeniu w dniu 19 lutego 2002 r. wniosku o wszczęcie postępowania układowego, pomimo ustalenia zaprzestania przez Spółkę opłacania składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych już w 2001 r.;

- pominięcie w rozstrzygnięciu sprawy art. 25, art. 17 ust. 1 i art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 4 § 1 pkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowem, jako przepisów warunkujących w okolicznościach sprawy prawidłową wykładnię i zastosowanie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie apelacji powodów, a także o orzeczenie o kosztach postępowania, w tym o kosztach zastępstwa procesowego przed Sądami obydwu instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego ze skargi kasacyjnej.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że Sąd drugiej instancji dokonał błędnej wykładni przepisu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, którego w odniesieniu do należności wyłączonych z układu nie sposób odczytywać z pominięciem tych regulacji, które stanowią o ratio legis wyłączenia. Pominięcie art. 25 powołanej w podstawach kasacyjnych ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz powołanego tam art. 4 § 1 pkt 2 Prawa o postępowaniu układowem dla uzasadnienia rozstrzygnięcia stanowi naruszenie prawa materialnego, które samo w sobie jest uzasadnioną podstawą kasacyjną.

Niewłaściwe zastosowanie prawa materialnego w omawianym zakresie oznacza podciągnięcie ustalonego w sprawie stanu faktycznego, na który składa się w szczególności zawarcie układu z wierzycielami i zaprzestanie przez Spółkę opłacania bieżących składek pod abstrakcyjny stan faktyczny przewidziany w normie prawnej, który został przez Sąd zredukowany do samego wszczęcia postępowania układowego. Orzeczenie Sądu obarczone jest błędem w rekonstrukcji normy prawnej, w oparciu o którą Sąd dokonał kwestionowanego rozstrzygnięcia. Ustalenie normy prawnej zezwalającej członkowi zarządu na uwolnienie się od odpowiedzialności za zadłużenie Spółki w oparciu o art. 116 Ordynacji podatkowej nie może ignorować obowiązku opłacania składek, które zostały przez ustawodawcę wyłączone z postępowania układowego z uwagi na bezwzględny, ustawowy obowiązek ich terminowego opłacania oraz publicznoprawny i uprzywilejowany charakter. Pominięcie art. 46 ust. 1 i art. 25 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i art. 4 Prawa o postępowaniu układowem skutkuje w sprawie błędną wykładnią przepisu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej odnoszącego się do przesłanki „wszczęcia we właściwym czasie postępowania układowego”. Nie sposób w przedmiotowej sprawie odczytać treści tej części przepisu z pominięciem wskazanych regulacji. Skarżący przytoczył pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 stycznia 2008 r. (sygn. I UK 172/07), zgodnie z którym wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa oznacza wszczęcie go w takim czasie, że zaspokojenie przez spółkę w całości należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wobec Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych, jako uprzywilejowanego wierzyciela wyłączonego z układu z mocy ustawy, pozostaje realne.

Tymczasem opisując ustalenia stanu faktycznego, Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę na fakt nie tylko zaprzestania opłacania składek przez Spółkę, ale również na bezskuteczność egzekucji należności składkowych. Ustalenia takie prowadzą do jednoznacznego wniosku, że ZUS, pomimo uprzywilejowanej pozycji wynikającej ze wskazanych wyżej przepisów, pozbawiony był możliwości doprowadzenia do przymusowej realizacji należności. Z uwagi na obowiązujący układ z wierzycielami ZUS był pozbawiony również możliwości skutecznego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki. Była to zatem sytuacja dalej idąca niż stan faktyczny, do którego odnosi się przytoczone wyżej orzeczenie Sądu Najwyższego. Nie tylko bowiem zaspokojenie przez Spółkę w całości należności składkowych przy jednoczesnej realizacji układu nie było realne, ale także wyegzekwowanie tychże należności. Dlatego w okolicznościach sprawy ocena przesłanki „wszczęcia postępowania układowego we właściwym czasie” musi uwzględniać fakty, które miały miejsce w okresie obowiązywania układu z wierzycielami. W przeciwnym wypadku dyrektywa „odpowiedniego” stosowania art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej, o której mowa w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych traci na znaczeniu. Dlatego również wykładnia językowa art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej musi ustąpić przed wykładnią systemową i celowościową. W przeciwnym wypadku ustawowe uprzywilejowanie składek na ubezpieczenia społeczne, leżące u podstaw ich wyłączenia z układu, byłoby iluzoryczne, a wręcz pozbawione jurydycznego znaczenia.

Dla właściwej wykładni art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej niewystarczająca jest ocena „wszczęcia postępowania układowego we właściwym czasie” ex ante, czyli jedynie z perspektywy istniejącej w dniu wszczęcia postępowania układowego. Trzeba mieć na uwadze fakt, że od dnia złożenia wniosku o zawarcie układu do dnia zatwierdzenia układu upływa niejednokrotnie, jak w okolicznościach przedmiotowej sprawy, wielomiesięczny okres czasu. W tym okresie mogą mieć miejsce zdarzenia, które pozwalają ocenić rzeczywistą intencję wnioskodawcy, pozwalają na odpowiednie ustosunkowanie się wierzycieli do propozycji układowych i w konsekwencji nie pozostają bez znaczenia dla decyzji sądu o

zatwierdzeniu układu. Uzasadnioną jest teza, że prawidłowa ocena okoliczności wszczęcia postępowania układowego we właściwym czasie powinna uwzględniać również fakty, które miały miejsce po wszczęciu postępowania układowego. Jest to tym bardziej znaczące, gdy płatnik „kredytuje” spłatę rat układowych i prowadzenie bieżącej działalności kosztem obowiązkowych płatności należności składowych. W okolicznościach przedmiotowej sprawy właściwa ocena omawianej przesłanki wymagała wykazania, że Spółka składając wniosek o wszczęcie postępowania układowego i zawierając układ z wierzycielami respektowała obowiązek bieżącego opłacania składek, albo że przynajmniej doprowadzono do zawarcia z ZUS umowy o spłacie zadłużenia w ratach w myśl przepisu art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wskazówką interpretacyjną przepisu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej w brzmieniu pierwotnym ustawy powinna stanowić wola ustawodawcy, której wyrazem jest nowelizacja przepisu dokonana ustawą z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2000 r. Nr 94, poz. 1037), a która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r. Ustawodawca rozszerzył pojęcie „wszczęcia postępowania układowego” na pojęcie „wszczęcia postępowania zapobiegającego upadłości”. A zatem wykładnia przepisu powinna uwzględniać wszelkie działania zapobiegające upadłości, w tym również zawarcie odrębnej „ugody” z ZUS w formie umowy o spłacie należności w ratach (zgodnie z art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), a nie tylko ograniczać się do działań Spółki adresowanych do wierzycieli uczestniczących w postępowaniu określonym przepisami prawa upadłościowego.

Przechodząc do uzasadnienia zarzutu naruszenia art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej skarżący podniósł, że Sąd drugiej instancji dokonał oceny wskazanej przesłanki z pominięciem rzeczywistych podstaw ogłoszenia upadłości ujętych w art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.). Tymczasem nawet przyjmując, że rozumienie pojęcia „czasu właściwego” wymaga pewnej elastyczności, to nie można całkowicie abstrahować od rzeczywistych podstaw ogłoszenia upadłości, w szczególności od przesłanki zaprzestania płacenia przez

Spółkę długów. Należy uznać, że zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki dopiero w dniu 1 marca 2004 r. było znacznie spóźnione. W tym czasie nie było już szans na realizację podstawowego celu złożenia takiego wniosku, czyli na możliwie równomierne zaspokojenie wierzycieli z masy upadłości. Tym samym nie można uznać, że wniosek o ogłoszenie upadłości Spółki został złożony we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej.

Odwołujący się wniesli o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania lub o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługuje na uwzględnienie, albowiem słuszny jest zarzut naruszenia prawa materialnego przy ferowaniu zaskarżonego wyroku.

Warto przypomnieć, że przedmiotem sporu w rozstrzyganej sprawie jest kwestia prawidłowości decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przeniesieniu na M. K. i Z. M., jako członków zarządu Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynierskiego „S.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, odpowiedzialności za zobowiązania Spółki z tytułu nieopłaconych składek na: ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za okres od grudnia 2001 r. do kwietnia 2002 r., od czerwca 2002 r. do października 2002 r. i od grudnia 2002 r. do marca 2004 r.

Analizy prawidłowości tychże decyzji i wyroków zapadłych w wyniku rozpoznania odwołania od nich należy dokonać w świetle przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), do których odsyła art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.). Jednym z tych przepisów Ordynacji podatkowej jest art. 107 § 1 stanowiący, że w przypadkach i w zakresie przewidzianym w rozdziale 15 (zatytułowanym "Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich") za zaległości podatkowe podatnika odpowiadają całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem również osoby trzecie. Odpowiedzialność ta, jeżeli dalsze przepisy nie

stanowią inaczej, obejmuje też odsetki za zwłokę od zaległości podatkowej i koszty egzekucyjne (art. 107 § 2 pkt 2 i 3 Ordynacji podatkowej). Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe (odpowiednio: składkowe) występuje w sytuacji niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania podatkowego (składkowego) przez podatnika (płatnika składek), jest więc instytucją prawa wiążącą skutki istnienia zobowiązania podatkowego (składkowego) z podmiotem innym niż podatnik (płatnik składek). Odpowiedzialność ta jest uzależniona od istnienia zobowiązania podatkowego (składkowego) podatnika (płatnika składek), co powoduje, że ma ona charakter akcesoryjny, następczy i gwarancyjny, gdyż nie może powstać bez uprzedniego zaistnienia obowiązku podatkowego (składkowego) po stronie pierwotnego dłużnika. Jest to także odpowiedzialność subsydiarna (posiłkowa), gdyż wierzyciel podatkowy (składkowy) nie ma swobody w kolejności zgłaszania roszczenia do podatnika (płatnika składek) lub osoby trzeciej, lecz w pierwszej kolejności musi dochodzić należności od podatnika lub płatnika składek (por. R. Mastalski (w:) B. Adamiak, J. Borkowski, R. Mastalski, J. Zubrzycki: Ordynacja podatkowa. Komentarz, Wrocław 2007, pkt 5 komentarza do art. 107, s. 493). Osoby trzecie ponoszą odpowiedzialność za cudzy dług, jednakże odpowiedzialność ta nie uwalnia dłużnika od jego odpowiedzialności, a jedynie poszerza krąg podmiotów, od których wierzyciel podatkowy (składkowy) może dochodzić zaspokojenia należności. Odpowiedzialność ta musi wynikać z konkretnego przepisu ustawy. Katalog "osób trzecich" został wymieniony w art. 110-117 Ordynacji podatkowej i jest on zamknięty.

Godzi się nadmienić, iż przepisy Ordynacji podatkowej dotyczące odpowiedzialności osób trzecich za zaległości podatkowe podatników mają zastosowanie nie tylko - z racji wyraźnego odesłania zawartego w art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - do zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ale także do zaległości składkowych na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne. Sąd Najwyższy w uchwałach z dnia 7 maja 2008 r., II UZP 1/08 (OSNP 2008 nr 23-24, poz. 352) i z dnia 4 czerwca 2008 r., II UZP 3/08 (OSNP 2009 nr 11-12, poz. 148) opowiedział się za odpowiedzialnością osób trzecich za powyższe zobowiązania składkowe, zaś w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15

października 2009 r., II UZP 3/09, (niepublikowanej), stwierdził, iż przepis art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.) - również w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 stycznia 2010 r. przed zmianą dokonaną przez art. 45 pkt 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656) - stanowi podstawę odpowiedniego stosowania do składek na Fundusz Pracy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i na ubezpieczenie zdrowotne przepisów dotyczących składek na ubezpieczenia społeczne o odpowiedzialności osób trzecich za zaległości składkowe. Przechodząc do odpowiedzialności osób trzecich za zaległości podatkowe (składkowe) spółek kapitałowych trzeba przypomnieć, że w myśl art. 116 Ordynacji podatkowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2002 r. (a więc w okresie, na który przypada część przedmiotowej zaległości składkowej) za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej i spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, chyba że członek zarządu wykaze, iż we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające upadłości (postępowanie układowe) albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jego winy, bądź też wskaże on mienie, z którego egzekucja jest możliwa. Odpowiedzialność ta obejmuje zobowiązania podatkowe, które powstały w czasie pełnienia przez wymienione osoby obowiązków członków zarządu, a przepisy regulujące tę odpowiedzialność stosuje się także do byłych członków zarządu. Z kolei § 1 omawianego artykułu w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2003 r. (na który przypada pozostała część przedmiotowej zaległości składkowej) stanowił, iż za zaległości podatkowe wspomnianych spółek odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna w całości lub części, a członek zarządu:

1) nie wykazał, że:

- a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe) albo
  - b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy,
- 2) nie wskazuje mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części.

Podobnie jak w poprzednim stanie prawnym, przedmiotowa odpowiedzialność obejmuje zaległości z tytułu zobowiązań, które powstały w czasie pełnienia przez daną osobę obowiązków członka zarządu i dotyczy także byłych członków zarządu spółki. Decydujące w oznaczeniu kręgu osób odpowiedzialnych jest zaś podjęcie przez właściwe organy uchwały o powołaniu i odwołaniu danej osoby z funkcji członka zarządu, a nie sam wpis do rejestru handlowego, który ma deklaracyjny charakter (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2003 r., V CK 198/02, Wokanda 2004 nr 6, poz. 7).

Każdorazowo omawiana odpowiedzialność członków zarządu, o której mowa w cytowanym art. 116 Ordynacji podatkowej, ma charakter wyjątkowy i znajduje zastosowanie, jeżeli zachodzą wymienione w nim pozytywne przesłanki i brak jest którejkolwiek z okoliczności wyłączających tę odpowiedzialność. Odpowiedzialność ta jest przy tym niezależna od tego, czy zaległości z tytułu składek, których z powodu braku majątku spółki nie można wyegzekwować, powstały z przyczyn zawinionych czy też niezawinionych od członka zarządu (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2006 r., II UK 85/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 328 i z dnia 2 października 2008 r., I UK 39/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 5, s. 272).

W kontekście przytoczonych unormowań prawnych należy określić trzy pozytywne przesłanki odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zobowiązania podatkowe, a w związku z treścią art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - także składkowe tych podmiotów. Są to: 1) istnienie zaległości podatkowej (składkowej), 2) wykazanie bezskuteczności egzekucji przeciwko samej spółce i 3) powstanie zobowiązania

podatkowego (składkowego) w czasie pełnienia przez daną osobę obowiązków członka zarządu.

W rozpoznawanej sprawie nie budzi wątpliwości fakt nieopłacenia przez Przedsiębiorstwo Budownictwa Inżynieryjnego „S.” Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za wskazane w zaskarżonych decyzjach okresy w łącznej kwocie 506.142,74 złotych oraz okoliczność, że zaległość ta powstała w czasie pełnienia przez odwołujących się funkcji prezesa i wiceprezesa zarządu Spółki. Kontrowersyjną okazała się natomiast bezskuteczność egzekucji przeciwko płatnikowi składek.

W tej materii wypada przytoczyć treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09 (OSNP 2009 nr 23-24, poz. 319), w której wyrażono pogląd, że bezskuteczność egzekucji z majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, o której mowa w art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jednolity: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.), może być stwierdzona wyłącznie w postępowaniu w sprawie egzekucji należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, poprzedzającym wydanie decyzji o odpowiedzialności członka zarządu spółki za te należności. W uzasadnieniu uchwały oraz licznych wyrokach Sądu Najwyższego podkreśla się przy tym, że warunek wykazania bezskuteczności egzekucji jest spełniony, jeżeli przed wydaniem decyzji obciążającej członka zarządu za zaległości składkowe spółki dojdzie do umorzenia postępowania upadłościowego na podstawie art. 361 pkt 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 ze zm.) względnie do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 albo ust. 2 tej ustawy. Upadłość określana w nauce prawa jako egzekucja uniwersalna, w odróżnieniu od egzekucji syngularnej (prowadzonej przez poszczególnych wierzycieli na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego albo ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji - tekst jednolity: Dz.U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.) ma na celu równomierne, choćby częściowe zaspokojenie wszystkich wierzycieli z całego

majątku niewypłacalnego dłużnika, w trybie i na zasadach określonych w Prawie upadłościowym. Niemożliwość realizacji tego celu z uwagi na to, że majątek dłużnika nie wystarczy nawet na zaspokojenie kosztów postępowania, jest równoznaczny z bezskutecznością egzekucji uniwersalnej, co odnosi się do wszystkich zobowiązań niewypłacalnego dłużnika i wszystkich jego wierzycieli (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2009 r., I UK 49/09, LEX nr 529769, z dnia 22 lipca 2009 r., I UK 46/09, LEX nr 529770, z dnia 16 września 2009 r., I UK 277/08, LEX nr 550986 i z dnia 3 grudnia 2009 r., II UK 393/08, niepublikowany).

Wracając do treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2009 r., I UZP 4/09, trzeba zaakcentować wypływający z niej wniosek, iż organ rentowy nie jest uprawniony do samodzielnego - z pominięciem trybu egzekucji administracyjnej lub sądowej - decydowania o bezskuteczności egzekucji zaległości składkowej w rozumieniu art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej. Nie może zatem poprzestać na wynikach własnego postępowania kontrolnego i opartej na nich ocenie kondycji spółki oraz możliwości zaspokojenia wierzytelności z majątku dłużnika. Bezskuteczność egzekucji, jako przesłanka odpowiedzialności składkowej członka zarządu spółki, powinna być stwierdzona w postępowaniu w sprawie egzekucji tej właśnie należności i to jeszcze zanim zostanie wydana decyzja stwierdzająca tę odpowiedzialność. Sąd Najwyższy podkreślił jednak, że bezskuteczność egzekucji, rozumiana jako brak możliwości przymusowego zaspokojenia wierzyciela publicznoprawnego w toku wszczętej i przeprowadzonej przez organ egzekucyjny egzekucji skierowanej do majątku spółki może być wykazana nie tylko na podstawie postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego, ale także w inny sposób. Bezskuteczność egzekucji stwierdza się na podstawie okoliczności wynikających z czynności przeprowadzonych w postępowaniu egzekucyjnym, a udowodnienie spełnienia tej przesłanki należy do organu właściwego w sprawach ubezpieczeń społecznych. Należy dodać, że wykazanie bezskuteczności egzekucji może nastąpić w każdej fazie postępowania egzekucyjnego.

Przenosząc powyższe wyjaśnienia na płaszczyznę niniejszego sporu należy stwierdzić, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako wierzyciel działający w interesie Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podjął inicjatywę zmierzającą do zaspokojenia przedmiotowej wierzytelności składkowej Spółki na drodze

postępowania egzekucyjnego. Postępowanie to prowadził Naczelnik Urzędu Skarbowego od czerwca 2003 r. do marca 2004 r., egzekwując od dłużnika na poczet przedmiotowej należności kwotę 5.560,50 złotych. Po umorzeniu postępowania egzekucyjnego wskutek ogłoszenia z dniem 1 kwietnia 2004 r. upadłości Spółki, zgłoszono wierzytelność do masy upadłości dłużnika, uzyskując jej zaspokojenie w trakcie prowadzonego przez syndyka postępowania do kwoty 11.035 złotych. W tej sytuacji trafny jest wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pogląd w kwestii zaistnienia w niniejszej sprawie tej przesłanki odpowiedzialności odwołujących się, jako prezesa i wiceprezesa zarządu Spółki, za powstałą zaległość składkową, jaką jest bezskuteczność egzekucji tejże zaległości, skoro w wyniku prowadzonych postępowań egzekucyjnego i upadłościowego wierzyciel uzyskał jedynie 23.203 złotych z ponad półmilionowego zadłużenia.

Przechodząc do negatywnych kryteriów odpowiedzialności członka zarządu spółki kapitałowej za jej zobowiązania składkowe godzi się przypomnieć, że w niniejszym przypadku sporną okazała się ta przesłanka, jaką w świetle art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej jest zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o upadłość lub wszczęcie postępowania układowego.

Co do czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o upadłość warto zauważyć, iż zgodnie z art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (jednolity tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.), obowiązującym do dnia 30 września 2003 r., przedsiębiorca jest zobowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zaprzestania płacenia długów, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości (§ 1). Reprezentant przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 1 § 2 (tj. przedsiębiorcy będącego osobą prawną oraz znajdujących się w stanie likwidacji spółki jawnej, partnerskiej, komandytowej oraz komandytowo-akcyjnej) jest zobowiązany zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów, chyba że wcześniej rozpoczął się bieg terminu określonego w § 1 (§ 2). Terminy określone w § 1 i 2 nie biegną, a jeżeli rozpoczęły bieg, ulegają zawieszeniu, gdy przedsiębiorca złożył podanie o otwarcie postępowania układowego (§ 3). W myśl art. 1 § 1 i § 2 ustawy przesłanką uznania przedsiębiorcy za upadłego jest zaś zaprzestanie płacenia przez niego

długów, a w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą prawną oraz znajdujących się w stanie likwidacji spółek jawnej, partnerskiej, komandytowej oraz komandytowo-akcyjnej - także sytuacja, gdy ich majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów. W świetle art. 2 ustawy krótkotrwałe wstrzymanie płacenia długów skutek przejściowych trudności nie jest podstawą ogłoszenia upadłości. Również art. 10 i art. 11 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1361 ze zmianami) stanowią, że upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Dłużnika uważa się zaś za niewypłacalnego, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Przy czym dłużnika będącego osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, uważa się za niewypłacalnego także wtedy, gdy jego zobowiązania przekroczą wartość jego majątku, nawet wówczas, gdy na bieżąco te zobowiązania wykonuje.

Na tle cytowanych unormowań w orzecznictwie przyjmuje się, że zaprzestanie płacenia długów, jako kryterium ogłoszenia upadłości, musi mieć trwały charakter, co oznacza, iż dłużnik nie tylko obecnie nie płaci długów, ale także nie będzie tego czynił w przyszłości z powodu braku niezbędnych środków. Chodzi przy tym o regulowanie wszystkich zobowiązań płatniczych związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, a nie tylko niektórych z nich (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2000 r., V CKN 1117/00, LEX nr 56047; z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1324/00, LEX nr 536993; z dnia 31 stycznia 2002 r., IV CKN 659/00, LEX nr 53150 i wyrok z dnia 28 kwietnia 2006 r., V CKN 39/06, LEX nr 376485). W odniesieniu do przedsiębiorców wymienionych w art. 1 § 2 Prawa upadłościowego każda z dwóch przyczyn ogłoszenia upadłości ma zaś samodzielny byt, a konsekwencją tego jest stwierdzenie, że dysponujący nawet sporym majątkiem dłużnik będzie uznany za upadłego, jeżeli zaprzestał w sposób trwały płacenia długów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2002 r., V CKN 342/01, LEX nr 75360).

W judykaturze zwraca się jednak uwagę, że wykładni pojęcia "właściwy czas" do zgłoszenia wniosku o upadłość nie należy dokonywać opierając się tylko na podstawach i terminach złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości określonych w

art. 5 Prawa upadłościowego, ale także z uwzględnieniem celu, jakiemu uregulowanie zawarte w art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej ma służyć. Celem tym jest ochrona należności publicznoprawnych, a także - co do należności składkowych - ochrona Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2006 r., I UK 271/05, OSNP 2007 nr 9-10, poz. 142). Wymaga podkreślenia, że przepisy Ordynacji podatkowej nie odsyłają wprost do Prawa upadłościowego, w związku z czym brakuje dogmatycznej podstawy do przyjmowania takiego bezpośredniego związku między wymienionymi unormowaniami. Ponadto różny jest przedmiot regulacji wymienionych aktów prawnych, a w związku z tym również ich cel i funkcja. Ze względu na cel i funkcję uzasadnione jest natomiast odwołanie się do zasad odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki, na których zresztą wzorowano się formułując treść art. 116 Ordynacji podatkowej. W myśl art. 299 k.s.h. (art. 298 k.h.), jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania upadłościowego nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o upadłość oraz niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody. Przepis art. 116 Ordynacji podatkowej przewiduje zaostrzone, w porównaniu do Kodeksu spółek handlowych, warunki odpowiedzialności członków zarządu. Na gruncie art. 298 k.h. została ukształtowana wykładnia pojęcia "właściwego czasu" zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcia postępowania układowego, która powinna zostać uwzględniona przy wykładni tego pojęcia użytego w art. 116 Ordynacji podatkowej. W szczególności na uwzględnienie zasługuje pogląd, według którego nie ma uzasadnienia dla mechanicznego przenoszenia do wykładni tego pojęcia użytego w Kodeksie handlowym unormowania art. 5 Prawa upadłościowego, określającego, że wniosek o ogłoszenie upadłości powinien zostać zgłoszony w ciągu 2 tygodni od dnia ujawnienia, że majątek spółki nie wystarcza na zaspokojeniu długów. Takie „przenoszenie” nie powinno być dokonywane nie tylko dlatego, że powoduje usztywnienie terminu, który

ustawodawca określił przy użyciu elastycznego zwrotu niedookreślonego („czas właściwy”), ale z tej przede wszystkim przyczyny, iż we wskazanym przepisie Prawa upadłościowego chodzi o odpowiedzialność odszkodowawczą za długi spółki. Zarówno przesłanki i rozmiary tych dwóch rodzajów odpowiedzialności, jak i uwarunkowania dochodzenia każdej z nich (w tym – znajomość roszczeń i ich przewidywalność dla zobowiązanych) są różne, odmienne są też kryteria egzoneracji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1997 r., III CKN 65/97, OSNC 1997 nr 11, poz. 187; z 11 października 2000 r., III CKN 252/00, LEX nr 51887, z dnia 18 października 2000 r., V CKN 109/00, LEX nr 52742; z dnia 9 lipca 2009 r., II UK 374/08, LEX nr 533104 i z dnia 1 września 2009 r., I UK 95/09, LEX nr 551001). W orzecznictwie podkreśla się, że "właściwym czasem" w rozumieniu komentowanego przepisu nie jest ani krótkotrwałe wstrzymanie płacenia długów na skutek przejściowych trudności, ani też całkowite zaprzestanie płacenia długów w następstwie wyzbycia się przez podmiot gospodarczy całego (lub prawie całego) majątku, lecz chwila kiedy wiadomo już, że dłużnik nie będzie w stanie zaspokoić wszystkich swych zobowiązań. Określenie tej chwili powinno być ujmowane elastycznie w zależności od okoliczności konkretnego wypadku, bowiem właściwy czas do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy, dla określenia której nie ma znaczenia subiektywne przekonanie członków zarządu spółki. Nie ma też podstaw do traktowania zaległości składkowych wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako pozbawionych znaczenia w aspekcie sytuacji finansowej spółki i przyjęcia w związku z tym, że - mimo powstania tych zaległości - nie doszło do trwałego zaprzestania spłaty długów (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., I UK 369/05 (LEX nr 376439; z dnia 23 czerwca 2004 r., V CK 533/03, LEX nr 194093; z dnia 14 czerwca 2006 r., I UK 324/05, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 200; z dnia 24 września 2008 r., II CSK 142/08, LEX nr 470009 i z dnia 19 marca 2010 r., II UK 259/09, LEX nr 599776).

Przenosząc powyższe rozważania na płaszczyznę niniejszego sporu należy stwierdzić, że wystąpienie w dniu 1 marca 2004 r. przez Przedsiębiorstwo Budownictwa Inżynieryjnego „S.” Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z wnioskiem o ogłoszenie upadłości było spóźnione w rozumieniu art. 116 Ordynacji

podatkowej, skoro wartość majątku Spółki w tym czasie wynosiła 333.300 złotych, zaś jej zobowiązania wobec wierzycieli sięgały kwoty 2.973.900 złotych (w tym wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – 483.900 złotych), a zdolność płatnicza dłużnika odpowiadała 11,8%. W konsekwencji majątek Spółki pokrył w zasadzie jedynie koszty postępowania upadłościowego.

Pozostaje zatem rozważyć zaistnienie tej negatywnej przesłanki odpowiedzialności członków zarządu Spółki, jaką jest zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o wszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego).

Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 stycznia 2008 r., I UK 172/07 (OSNP 2009, nr 3 – 4, poz. 51), użyte w art. 116 Ordynacji podatkowej określenie "postępowanie układowe" odnosi się do postępowania, które w okresie objętym sporem było regulowane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo o postępowaniu układowem (Dz.U. Nr 93, poz. 836 ze zm., uchylonym z dniem 1 października 2003 r.), a nie do przewidzianego w art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odroczenia terminu płatności należności z tytułu składek oraz rozłożenia należności na raty, które nie następuje w formie układu. Wszczęcie postępowania układowego (normowanego w powołanym wyżej Prawie o postępowaniu układowem) we właściwym czasie, uwalniało członków zarządu spółki od odpowiedzialności tak samo, jak zgłoszenie w odpowiednim czasie upadłości spółki.

Należy podkreślić, iż art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie zawiera odesłania do przepisów prawa upadłościowego ani układowego, a zastosowanie tych uregulowań do odpowiedzialności członków zarządu spółek kapitałowych następuje pośrednio, poprzez art. 116 Ordynacji podatkowej, który zresztą – jak wskazano wyżej – też nie odsyła wprost do tychże unormowań, lecz jedynie nawiązuje do nich poprzez zawarte w nim pojęcie „zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego)”, jako negatywnego kryterium przeniesienia na członków zarządu spółki odpowiedzialności za jej zobowiązania podatkowe (a z mocy art. 31 ustawy systemowej – także składkowe). Art. 116 Ordynacji podatkowej dodaje przy tym, że owo zgłoszenie wniosku powinno nastąpić we „właściwym

czasie”, a zatem czasie ocenianym przy uwzględnieniu specyfiki zobowiązań publicznych i potrzeby szczególnej ochrony tego rodzaju wierzytelności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2010 r., II UK 351/09, LEX nr 604224). Rację ma zatem organ rentowy zauważając, że stosując przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Prawo o postępowaniu układowym do rozstrzygnięcia niniejszego sporu trzeba mieć na uwadze nie tylko ich wykładnię językową, ale również systemową oraz celowościową.

Stosownie do treści art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, przedsiębiorca, który wskutek wyjątkowych i niezależnych od niego okoliczności zaprzestał płacenia długów lub przewidywał w najbliższej przyszłości zaprzestanie ich płacenia, mógł żądać otwarcia postępowania celem zawarcia układu z wierzycielami. Ani powołany, ani też żaden inny przepis Prawa o postępowaniu układowym nie definiował pojęcia okoliczności "wyjątkowych i niezależnych" od dłużnika. Oznaczało to konieczność ich oceny w odniesieniu do konkretnej sprawy w aspekcie treści oferowanego przez dłużnika układu oraz istoty układu, który z założenia miał sprzyjać utrzymaniu bytu podmiotu gospodarczego, i - co szczególnie istotne - stwarzać szanse zaspokojenia wierzycieli w stopniu wyższym niż by to miało miejsce w razie doprowadzenia do upadłości.

W judykaturze akcentowano fakt, że przepis art. 19 rozporządzenia nakładał na dłużnika szereg obowiązków dotyczących m.in. zachowanych aktywów i rodzaju obciążających go zobowiązań. Pozwalało to wierzycielom ocenić, czy przedstawione przez dłużnika propozycje układowe są realne, a nade wszystko, czy oferowany układ stwarza perspektywy wymiernych korzyści. Ewentualne zawarcie układu otwierało dla wierzycieli możliwość roztoczenia kontroli nad jego wykonaniem przez ustanowienie kuratora. Wszystko to oznaczało zaś, że w określonych sytuacjach zawarcie układu sprowadzało dla wierzycieli następstwa korzystniejsze niż ogłoszenie upadłości. Stąd też rozstrzygając w sprawie o otwarcie postępowania układowego sąd nie mógł pozostawić na uboczu oceny, czy inicjatywa dłużnika jest usprawiedliwiona gospodarczo i odpowiada interesom wierzycieli w stopniu wyższym niż ogłoszenie jego upadłości (wyroki Sąd Najwyższy z dnia 16 kwietnia 1937 r., I C 1132/36, Zb.Urz. 1938, nr 4, poz. 157 oraz z dnia 28 czerwca 2000 r., IV CKN 42/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 8).

Niesłuszną jest jednak konkluzja Sądu Apelacyjnego, iż sam fakt dopuszczenia przez sąd gospodarczy do wszczęcia wobec dłużnika postępowania układowego przesądza o tym, że wniosek w tym zakresie został złożony we właściwym czasie i stanowi okoliczność egzoneracyjną z art. 116 Ordynacji podatkowej. Nie można bowiem tracić z pola widzenia treści art. 4 § 1 pkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, który wyłączał z postępowania układowego należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, bieżące i zaległe za rok poprzedzający wszczęcie postępowania układowego, pod którymi to należnościami rozumiano także składki na te ubezpieczenia (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1993 r., III CZP 132/93, OSNC 1994, nr 4, poz. 79) oraz art. 25 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2004 r., zawierającego podobne wyłączenie. Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego wcześniej wyroku z dnia 8 stycznia 2002 r., I UK 172/07, w wyniku powyższej regulacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako wierzyciel uprzywilejowany, nie mógł przystąpić do układu w zakresie tych należności, a należności z tytułu składek podlegały spełnieniu w całości. Wyłączenie to oznaczało, że w zakresie należności z tytułu składek dłużnik nie mógł uzyskać ulg w żadnej postaci, a wierzyciele nie mogli doznać uszczerbku w ich zaspokojeniu, nawet gdyby to miało zagrażać kontynuowaniu przez dłużnika działalności gospodarczej. Uzasadnienie takiego rozwiązania stanowiła społeczna potrzeba ochrony świadczeń przysługujących pracownikom z ubezpieczenia społecznego, która byłaby iluzoryczna bez jednoczesnej ochrony należności z tytułu składek na to ubezpieczenie. Pomimo to należy przyjąć, że wszczęcie postępowania układowego we właściwym czasie zwalniało członków zarządu spółki od odpowiedzialności za zobowiązania wynikające ze składek na ubezpieczenia społeczne. W przeciwnym razie włączenie art. 116 Ordynacji podatkowej do systemu ubezpieczeń społecznych bez zmian byłoby niezrozumiałe. Taki stan rzeczy nie pozostaje jednak bez wpływu na wykładnię określenia "wszczęcie postępowania układowego we właściwym", które należy rozumieć w ten sposób, że wszczęcie tego postępowania nastąpiło w takim czasie, iż zaspokojenie przez spółkę w całości należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako wierzyciela uprzywilejowanego

wyłączonego z układu z mocy ustawy (art. 4 Prawa układowego i art. 25 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), pozostaje realne.

Podobnie w doktrynie prawa podkreśla się, że jeżeli już w chwili złożenia wniosku o otwarcie postępowania układowego istniał stan niewypłacalności spółki, to zgłoszenie oświadczenia będzie spóźnione i nastąpi w czasie, w którym powinien już być złożony wniosek o ogłoszenie upadłości (por. A. Mariański, A. Karolak: Odpowiedzialność członków zarządu za zobowiązania spółki z o.o. w świetle przepisów prawa handlowego i podatkowego, Warszawa 2004, s. 39 – 40).

Formalistyczne podejście Sądu Apelacyjnego do problematyki „wszczenia we właściwym czasie” postępowania układowego wobec Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynierskiego „S.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, sprowadzające się do postawienia znaku równości pomiędzy wydaniem przez sąd gospodarczy postanowienia o otwarciu postępowania układowego, zawarciem układu z wierzycielami i jego zatwierdzeniu przez sąd, a komentowaną przesłanką egzoneracyjną sprawiło, że Sąd ten nie dokonał oceny realności zaspokojenia przez dłużnika w całości przysługujących Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych - jako uprzywilejowanemu wierzycielowi, wyłączonego z układu – przedmiotowych należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, a także na ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Zaskarżone rozstrzygnięcie jest jednak wadliwe także z innego powodu. W judykaturze utrwalony jest pogląd, w świetle którego złożenie przez członka zarządu spółki we właściwym czasie wniosku o wszczęcie postępowania układowego nie zwalnia go od odpowiedzialności za zaległości składkowe powstałe po zatwierdzeniu układu oraz że zawarcie układu i jego realizacja nie eliminują możliwości powstania stanu niewypłacalności spółki, uzasadniającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli spółka nie spłaca nieobjętych układem należności publicznoprawnych powstałych przed jego zawarciem i należności powstałych na bieżąco. Zawarcie z wierzycielami układu, jego zatwierdzenie przez sąd i wreszcie powinność realizowania przez dłużnika przyjętych w układzie zobowiązań, nie zwalniają spółki z obowiązku odprowadzania na rzecz Zakładu

Ubezpieczeń Społecznych składek należnych w późniejszym czasie. Z art. 29 § 1 i art. 67 Prawa o postępowaniu układowym wynika bowiem, że ustawy zakaz dokonywania przez dłużnika spłaty długów po otwarciu postępowania układowego do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia co do układu lub co do umorzenia postępowania, dotyczył jedynie tych długów, które były (mogły być) objęte postępowaniem układowym, czyli należności powstałych przed sporządzeniem i zatwierdzeniem układu z wierzycielami. Skoro zaś należności składkowe były wyraźnie wyłączone z postępowania układowego, to dłużnik nie tylko mógł, ale i miał obowiązek odprowadzania należnych składek na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Dotyczy to należności z tego tytułu powstałych przed zawarciem układu, a tym bardziej należności powstających po zawarciu i zatwierdzeniu układu. Po uprawomocnieniu się postanowienia zatwierdzającego układ, dłużnik odzyskuje bowiem całkowitą możliwość zarządzania i rozrządzania swoim majątkiem, o ile układ nie przewiduje ograniczeń do czasu wykonania przyjętych przez dłużnika zobowiązań (art. 70 § 1 Prawa o postępowaniu układowym). Możliwość uwolnienia się członka zarządu spółki od odpowiedzialności za jej zobowiązania składkowe przez wykazanie, że we właściwym czasie wszczęto postępowanie zapobiegające upadłości (postępowanie układowe), występuje tylko w odniesieniu do zaległości powstałych przed zatwierdzeniem układu (wyroki Sadu Najwyższego z dnia 19 marca 2010 r., II UK 258/09, LEX nr 599776 i z dnia 14 grudnia 2010 r., I UK 278/10, LEX nr 738539). Tymczasem w niniejszej sprawie część zaległości składkowych Przedsiębiorstwa Budownictwa Inżynieryjnego „S.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością powstała już po zatwierdzeniu układu z wierzycielami. Co do tych zaległości w żadnym więc razie nie można mówić o wszczęciu postępowania układowego we właściwym czasie, jako przesłanki zwolnienia członków zarządu spółki od odpowiedzialności względem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Reasumując, wobec zasadności podstaw i zarzutów kasacyjnych Sąd Najwyższy z mocy art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

